

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

II. In Pietate sit quotidianum Episcopi exercitium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

lixius, Pauli Apostoli ductum potissimum secuti, ita tamen, ut quantum hodiè mutati sint mores, subinde adjiciamus.

CAPUT II.

In pietate quotidianum sit Episcopi exercitium.

I. Ta namque Timotheum suum instruit Paulus 1. *epist. cap. IV, 7.* γυμνατε δε σεαυτον προς ευσεβειαν. Comprehendit enim ευσεβεια tum verum veri DEI cultum, & hunc quidem potissimum, tum etiam condescensionem & inclinationem ad proximum. Cumque Episcopi hoc precipuum sit officium, ut auditores suos ad pietatem instruat, vult Apostolus, ut Timotheus Episcopus ipse prior in gymnasio pietatis se exercent. Pietatem ergò tam in DEUM quam homines ad Episcopum pertinet non colere tantum & addiscere, sed etiam exercere & ei perpetuò insistere. Exercitium enim tale promptitudinem dicit perpetuo usu comparatam, quia exercitatus facilius atque cum delectatione aliquà sine molestia operatur. Quapropter ita adfuescere debet pietati Episcopus, ut ad omnem luctam spiritualem, qualiscunque & quantacunque aliquando contigerit, paratus esse queat.

II. Potissima verò hujus ευσεβειας pars est verus DEI cultus & sincerus in eum affectus, quem Paulus *Tit. I, 8.* per vocabulum δειος exprimit. Plus enim videtur continere ευσεβεια quam vocabulum δειος, ita ut Scriptores Græci distinguant interdum δειον & δειον, per illud vocabulum pietatem erga DEUM, per hoc effectum erga proximum denotantes. Theophylactus ad *Tit. I, 8.* Justum: *in iis, quæ ad hominem spectant, hoc est, absq; personarum respectu; sanctum: h. e. pium in rebus divinis, nihil eorum, quæ ad DEUM pertinent, omittentem.* Est ergò δειος pars & quidem præcipua ευσεβειας, τῆ δειοσύνῃ autem ita conjuncta, ut separari nunquam possint, sed unum compositum, quod ευσεβειας nomine venit, constituent. Si quis ergò DEUM coluerit sincero corde, non potest non is etiam amore proximi flagrare, & in utroque hoc affectu indefinenter se exercere.

Etsi verò pietas hæc ab omnibus & singulis Christi fidelibus requiratur, nec possit quisquam Christiani nomen sustinere, nisi DEUM devotè colat, & proximum ardentè amet, eminentior tamen utriusq; affectus exigitur gradus in Episcopo & ordine Clericali, quam in reliquo populo, & si æquale utriusque debeat esse studium. *Tantum, inquit Gregorius in libr. pastorali l. 2. c. 1. debet actionem populi actio transcendere presulis, quantum distare solet à grege vita pastoris. Oportet namq; ut metiri se sollicitè studeat,*

deat, quanta tenenda rectitudinis necessitate constringitur, sub cuius aestimatione populus grex vocatur. Et ante eum Hieronymus, quem refert Gratianus c. unum dist. 25. Res contra naturam pene est, ut sine peccato aliquis sit: sed talis eligatur, cuius comparatione ceteri grex dicantur. Hinc adeo in quamplurimis Conciliis iussi fuerunt Episcopi & doctrinâ & moribus semet ipsis exhibere populo, ut quotidie nova incrementa capere queat Ecclesia Christi. Concilium Cabilonense II. can. 1. Episcopi assidui sint in lectione, & scrutentur mysteria verborum DEI, quibus in Ecclesia doctrina fulgore splendeant, & verborum DEI alimentis animas sibi subditas satiare non cessent, &c. Et can. 2. Uteaque, qua legendo perscrutantur, opere compleant, — & sint subditis norma vivendi, ita videlicet, ut & verbis & exemplis populo ad aeternam patriam pergenti ducatum praebeant: ut vita eorum & doctrina nequaquam discordent, sed quae dicunt, faciant, & quae faciunt, docere studeant. Et praedicatione assiduâ plebem admoneant, & salce iustitiae a credentium mentibus vitiorum spinas eradicent, & verbi DEI semine agros mentis eorum ad fecunditatem perducant.

IV. Eum in finem statutum fuit in Concilio Carthaginensi IV. can. 20. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet, sed lectioni, & orationi, & verbo praedicationis tantummodo vacet. Eleganter Hieronymus apud Gratian. c. si quis dist. 36. Si quis vult pontifex esse, non tam vocabulo quam merito imitetur Moysen, imitetur Aaron: quid enim dicitur de eis? quod non ducedant de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indefinenter in tabernaculo Domini. Quid autem ei opus erat? ut aut à DEO aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hac duo sunt Pontificis opera, ut aut à DEO discat legendo Scripturas divinas & saepius meditando: aut populum doceat, sed illa doceat, quae à DEO ipso didicerit, non ex proprio corde vel humano sensu, sed quae Spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod fecit Moyses, ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos; sed quid facit? orat, & donec orat, vincit populus ejus. Si relaxaverit & demiserit manus, populus ejus vincitur, & fugatur. Oret ergo Sacerdos Ecclesia indefinenter, ut vincat populus, qui sub ipso est, hostes invisibiles Amalechitas, qui sunt demones impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Christo.

V. In constitutionibus Apostolicis Clementis Romani nomen praeferebantur, imò mentientibus, ut alibi dixi, plurimis encomiis Episcopale officium exornatur. In primis verò huc pertinent ea, quae lib. 2. cap. 26. leguntur: Qui Episcopus est, hic est minister verbi, scientiae custos, mediator DEI & vestrum in iis, quae ad eum colendum pertinent: hic est magister pietatis, ac religionis: hic est secundum DEUM pater vester, qui vos per aquam & Spiritum Sanctum in adoptionem regeneravit: hic princeps & dux vester: hic vester Rex & praefectus: hic post DEUM terrenus deus, qui honore vestro frui debet, &c. Praeclara sunt, si non nimia, quae ita de Episcopo praedicantur.

In Concilio ad Pittas *cap. 4. in fin.* dicuntur Episcopi *propitiatores & reconciliatores populi.* Ab aliis *os populi* vocantur, quod fidelium sibi creditorum nomine in cœtu publico preces fundant, populus corde assentiatur, & assensum per voculam amen testetur. At si mediatores sunt, si propitiatores & reconciliatores, si os populi, plurimum interest, sanctus an sceleratus sit, per quem preces DEO transmittimus. Quis enim Regi supplicaturus desideria sua ei, cui Rex intensior est, explicanda concedere velit. *Cum is,* ait Gregorius M. *qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.*

VI. In doctrinâ pariter & moribus excellere debere Episcopum dixi supra. Et quid enim foedius est ac turpius, quàm eum, qui alios vitæ sanctitatem docet, docere certè debet, doctrinæ suæ contrariam planè agere vitam, sibi quæ ipsi veluti in os contradicere? Plus sanè ædificat Ecclesiam suam Episcopus exemplo, quàm doctrinâ, plus vitâ, quàm scientiâ. Id quæ observavit in Johanne Chryostomo Sozomenus *lib. 8. cap. 2.* quem proinde ut exemplum proponit, & quæ ex ejus sanctitate emolumenta in Ecclesiam provenerint, dum secum perpendit, in genere hanc statuit regulam, maximè conducere ad veram religionem propagandam, pietatem & mores doctrinæ conformes. *Multos,* inquit, *qui in Ecclesiâ ipsum audiebant, ad virtutis studium impulit, & in doctrinâ fidei, ut idem cum ipso sentirent, effecit.* Nam cum vitam ageret planè divinam, ad amulationem virtutis suæ auditorum animos excitabat. Post hæc verò facillè eos adducebat, ut eandem secum sententiam amplecterentur, quippe qui non arte quâdam, aut eloquentiâ vi istud ageret; sed sincerè tanquam veritatis studiosus sacras scripturas exponeret. Etenim oratio, quæ operibus exornatur, meritò fide digna videtur. Si verò operibus destituta sit, oratorem impostorem esse arguit, ac suorum ipsius dictorum reprehensorem, tametsi is in docendo magna sit diligentia. Porro Johannes utraq; laude ex æquo floruit. Nam ejus quidem vivendi ratio ac conversatio gravis fuit ac severa: dictio verò perspicua simul ac splendida, &c. Ad eundem modum Alexandrum Episcopum Antiochenum commendat Theodoritus *lib. 5. cap. 35.* Antiochenam verò Ecclesiam regebat Alexander, adjutricem habens sacerdotii conversationem. Nam cum ante Episcopatum vixisset in monasterio & diutissimè illic se exercuisset, egregius atleta evasit, sermone auditores docens, & sermonem vitæ confirmans.

VII. Imò verò vitæ eorum, qui veram cultûs divini rationem profitentur, sæpè norma & cynosura est, ex quâ de veritate religionis judicare solent plebeji, quæque adeò in fide conservare solet minus intelligentes. Hæc enim ratione, cum Ariana hæresis in Oriente latius se diffunderet, Aegypti admittere eam noluerunt, quòd viderent monachos suos ei nullam fidem

dem habere, & in pietatis exercitio excellere. Eorum sententiam, inquit Sozomenus lib. 4. cap. 10. sequebatur populi multitudo, & eorum testimoniis adhibebat, eò quod virtutem excolerent, & philosophicum vivendi genus sectarentur. Et clarius lib. 6. cap. 20. Multi enim tunc temporis admirabiles viri regionum illarum monasteriis praeerant, omnesq; pariter opinionem Arianæ aversabantur. Quorum testimonio adhaerens multitudo vulgi eandem cum illis doctrinam fidei profitebatur: quippe quæ de dogmatibus disputare ac garrere neq; vellet, neq; nosset: penes illos autem veritatem esse crederet, qui virtutem factus ipsis profiterentur.

II. Hæc eadem cautela fuit, quod Eunomii & Apollinaris hæreses ex eorum voto in quibusdam provinciis incrementa capere non poterant, quod reluctaretur populus, videns monachos suos sanctitate valde conspicuos eas non recipere, sed detestari potius, eisq; adversari. Adjiciam hæc de eisdem Sozomeni verba ex lib. 6. cap. 27. Cæterum, inquit, quod dogmata ista non prævaluerint, nec ad multos permanerint, præter eas causas, quas supra dixi, Monachis potissimum, ut arbitror, adscribendum est. Nam quotquot in Syria & Cappadocia & circumjacentibus provinciis monasticam philosophiam sectabantur, Nicæna Synodi decretis mordicus adhaerebant. Parum certe absuit, quin Orientis omnes provincie à Ciliciâ usq; ad Phœnicem Apollinaris hæresin amplecterentur. Eunomii autem hæresis à Ciliciâ & monte Tauro ad Hælespontum usq; & Constantinopolin cuncta propemodum occupavit. Uterq; enim tum eos, apud quos morabantur, tum eorum finitimos, in suam sententiam facile perduxerunt. Idem porro istis accidit, quod antea Arianis acciderat. Populus enim in illis regionibus, cum Monachos, quos supra diximus, ob virtutem atq; opera valde admiraretur, recte illos sentire existimabat: eos vero qui aliter sentirent, tanquam adulterinis opinionibus inquinatos, aversabantur. Quemadmodum olim Egyptii Monachorum suorum doctrinam secuti, Arianis fortiter restiterunt.

IX. Si Monachi, quibus docendi munus non competebat præcisè, solâ vitæ rectitudine & integritate, populum sibi in religione consentientem facere poterant, quid sperari potuit ab Episcopis, quos docere oportebat, & fidei capita salubriter exponentibus, & vitam conformem agentibus? De Chrysostomo jam supra dixi, quantum per eum Ecclesia Constantinopolitana profecerit, postquam is ibi docendi munus adeptus fuisset. Ante eum simili modo Gregorius Nazianzenus, cum ad Ecclesiam eam regendam vocatus esset, brevi temporis spacio, quod ibi exegit, multos ex diversis sectis & hæresibus ad Orthodoxam religionem non solùm doctrinâ, sed præcipuè vitâ suâ convertit. Etenim ibi brevi tempore, ait Ruffinus lib. 2. cap. 9. tantum ad emendandum populum vetusti hæreticorum infectum venenis profecit, ut tunc primum Christiani sibi fieri viderentur, & novellam lucem veri-

veritatis adspicere, cum Religionis Doctor multa quidem verbis, plura tamen doceret exemplis, nec viderent ab eo discipulis aliquid imperari, quod non prius ipse fecisset.

X. Hos progressus in religione orthodoxâ cum viderent hæretici, ipsi quoque, ut veneno inficerent imprudentes, eandem vivendi ratione secuti fuerunt. De Macedonianis id testatur idem Sozomenus *lib. 4. cap. 27.* haud exigui partem populi eis adhæsisse: Nam, inquit, vivendi ratio, quam vulgus potissimum spectare solet, haudquaquam in illis culpanda erat. Etenim incessus quidem eorum gravis: disciplina verò Monastica similis fuit. Didicerat id etiam Julianus Imp. ex Christianorum Antititum vitâ & moribus religionem eorum potissima capere incrementa, atque idcirco dolet, culpâ Sacerdotum Ethnicorum fieri, quod Ethnicismus non ita crescat, ut ille quidem optabat & sperabat, & specialem proinde scripsit Epistolam ad Ariacium Sacerdotem Galatiæ, quam recenset Sozomenus *lib. 5. cap. 16.* in quâ jubet Sacerdotes Ethnicos, ut pietatem Christianorum in conversatione externâ imitentur. Religio, inquit, gentilium nondum ex animi nostri sententiâ viget, culpâ eorum, qui illum profitentur. — Nec attendimus, quid Christianorum religionem potissimum auxerit, humanitas scilicet in peregrinos, & in sepeliendis mortuis sollicita diligentia, & simulata morum gravitas. Quorum singula verè à nobis exercenda esse existimo. In sequentibus describit virtutes, quas imitari debeant idololatræ sui sacerdotes quos à Christianis superari turpe esse dicit.

XI. Ut summatim dicam, quæ & quanta debeat esse pietas Episcopi, non pigebit adscribere verba Prosperi Aquitani *ex lib. 2. cap. 2. de vit. consensu.* quæ hæc sunt: Ipsis enim propriè animarum curandarum sollicitudo commissa est, qui pondus populi sibi commissi viriliter sustinentes pro peccatis omnium, velut pro suis, insatigabiliter supplicant DEO: ac velut quidam Aaron, incensum contriti cordis, & humiliati spiritus offerentes, quo placatur DEUS, avertunt iram futuræ animadversionis à populo, qui per DEI gratiam sunt divinæ voluntatis indices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis assertores, prava doctrinae hostes, omnibus bonis amabiles, & male sibi conscius etiam ipso visus terribiles, vindices oppressorum, patres in fide Catholicâ regenerantium, predicatores cælestium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesie decus, in quibus amplius fulget Ecclesia, ipsi columna firmissima, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium. Ipsi janua civitatis aeternæ per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum. Ipsi janitores, quibus claves datæ sunt regni cælorum. Ipsi etiam dispensatores regia domus, quorum arbitrio in aula Regis aeterni dividuntur gradus & officia singulorum. Hi sunt, qui non ambiendo, sed spiritaliter vivendo sacerdotum

tium meruerunt: quiq; non favoris humani suffragio, sed divino munere sublimati, nihil sibi de præstantiâ sui principatus applaudunt. Quos non inflat honor acceptus, sed exercet labor impostus, quia non excellentiam suam cogitant provec̃ti, sed sarcinam: nec gloriantur de officii dignitate, sed sudant potius constituti sub onere. Tales scriptura divina speculatores appellat, qui speculantur actûs omnium, & qualiter unusquisq; cum suis in domo, qualiter in civitate cum civibus vivat, intentione religiosa curiositatis explorant, &c.

CAP. III.

De curâ animarum Episcopis commissâ.

I.

Paulus Apostolus alloquens presbyteros Ephesinos, *Attendite*, inquit, *vobis ex universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere* (πρωτοβασιλευν, pascere) *Ecclesiam DEI, quam acquisivit sanguine suo.* Act. XX, 28. Pascere est gregi attendere, præire & præesse in Domino, pabulum, quo ad salutem æternam nutriantur, apponendo. Quale pabulum est, verbi prædicatio, sacramentorum administratio, precatio, quibus fides Christiana inchoatur, exercetur, obsignatur & conservatur. Eoque pertinet etiam disciplina, ut in pascuis maneant oves, nec evagentur, aut à grege longiùs discedant. Debet igitur secundum Pauli monitum Episcopus credenda proponere & explicare, sacramentis ea obsignare, à viâ perditionis corruptorumque morum, monitis, consiliis, interminationibus & censuris revocare, atque in viam salutis reducere, quod infirmum est consolidare, quod ægrotum sanare, quod contractum alligare, quod errans reducere, quod periit, quærere. *Ezech. XXXIV, 4.*

II. Attendat Episcopus lectioni, exhortationi, doctrinæ, in quibus consistit pabulum ovibus suis præstandum: exhortetur in doctrinâ sanâ, contradicentes & ovile suum vastantes arguat & reprehendat: sit ejus sermo sale conditus, nec omnino dulcis nec austerus, sed ex utroque constans, pro re natâ tamen lenior aut acerbior, aceto severitatis mordeat, oleo misericordiæ toveat, virgâ percutiat, baculo sustentet, latratu canum & pedo pastorali lupos ab ovili abigat, peccantem privatim primùm, & prout exigit qualitas culpæ publicè coram omnibus arguat, increpet, obsecret, instet opportunè in omni patientiâ, & cum regimine. Rursum ne objugatus peccator abundantiori tristitiâ absorbeat, confirmet in illo charitatem, consoletur pusillanimum: accensâ verbi divini lucernâ drachmam perditam quærat, donec inveniat: centesimam ovem in deserto repertam humeris impositam domum reportet: poenitentem filium osculo, stolâ,